

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jubilea a zprávy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 39 (1994), No. 3, 177--182

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137816>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1994

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Adresář Mensy České republiky

Předseda

Jan Fikáček

adresa viz Praha, tel. 02/79 89 608

1. místopředseda

Jiří Šikmátor

Klusáčkova 5b, 602 00 Brno

2. místopředseda a hospodář

Radim Němec

Z. Štěpánka 1780, 708 00 Ostrava
tel. 069/44 47 57

Mensa Praha + Rada Mensy

P. O. Box 20, Moravská 9
120 00 Praha 2

Mensa Brno

P. O. Box 180
653 00 Brno

Mensa Ostrava

P. O. Box 175
728 75 Ostrava

Zahraniční styky

Jiří Bělohlávek

Komornická 30, 160 00 Praha 6, tel. 02/31 13 038

Mensa gymnázium + Dětská menza

Kateřina Havličková

Pšenčíkova 678, 142 00 Praha 4, tel. 02/47 17 690

SIG Puzzle

Jaroslav Flejberk

K. Krpaty 1384, 530 03 Pardubice
tel. zam. 02/77 87 41, 77 89 41

pražská klubovna Mensy

Na Zlíchově 33, 152 00 Praha 5

ostravská klubovna

E 419, Studentská 1770, 703 32 Ostrava-Poruba

místní skupina Olomouc

Karel Sýkora, Norská 48, 779 00 Olomouc
tel. zam. 068/203-3220

místní skupina Plzeň

Aleš Boháč, Lábkova 77, 318 06 Plzeň
tel. 019/284 600

jubilea zprávy

VZPOMÍNKA NA PROFESORA MAŘÍKA

Českou matematiku postihla těžká ztráta: 6. ledna 1994 zemřel v USA Jan Mařík, profesor Univerzity Karlovy v Praze a profesor Michigan State University v East Lansingu. Před třemi roky jsme si připomněli jeho sedmdesátiny; v Pokrocích MFA (sv. 3, 125–126) věnovali tomuto jubileu články I. Netuka a J. Veselý.

Profesor Mařík patřil ke generaci, jejíž životní osudy byly poznamenány historickými zvraty, které postihly Československou republiku. Narodil se 12. listopadu 1920 v Užhorodu, kde byl jeho otec úředníkem

hospodářské správy. Školní vzdělání absolvoval v Praze, kam se jeho rodina přestěhovala v r. 1923. Po maturitě na reformním gymnázium v Praze XIX v r. 1939 se dal zapsat na fakultu strojního a elektrotechnického inženýrství ČVUT, jeho studium však bylo znemožněno uzavřením českých vysokých škol za německé okupace. Dva roky pracoval jako úředník v pojišťovně, rok jako zemědělský dělník (na památku z té doby uchovával průkaz, v němž bylo uvedeno: Beruf: Kutscher). Koncem r. 1942 byl „nasazen“ v rakouském Štýru (Steyer), odkud se v dubnu 1945 ilegálně vrátil do Čech.

Po skončení války vystudoval v období 1945–1948 matematiku s fyzikou na přírodovědecké fakultě UK v Praze. V r. 1948 se oženil s Jiřínou roz. Klegovou. Dva roky působil jako asistent na ČVUT, nato byl vědeckým aspirantem Matematického ústavu Akademie. V r. 1949 získal titul RNDr. V r. 1953 se manželům Maříkovým narodila dcera Eva. V letech 1953–1969 vyučoval Jan

Mařík na Karlově univerzitě jako odborný asistent, docent (od r. 1955, kdy získal hodnost CSc.) a profesor (od r. 1960, když před tím získal hodnost DrSc.). Podzim r. 1966 strávil jako hostující profesor na univerzitě v dánském Aarhusu. V r. 1969 mu příslušné československé úřady povolily roční pobyt v USA. V září 1969 přiletěl s celou rodinou do East Lansingu, kde měl po dobu následujícího školního roku působit na Michigan State University, ale již v říjnu dostal dopis čs. zastupitelství ve Washingtonu, který ho vyzýval k návratu do 30. listopadu 1969. Za těchto okolností přijal trvalé místo profesora, které mu nabídla Michigan State University; na ní setrval až do července 1990, kdy odešel do důchodu.

Jeho působení v Praze zanechalo v naší matematice trvalou stopu. Hluboce ovlivnil zejména výzkum v oborech teorie reálných funkcí, míry a integrálu a teorie potenciálu. Mnoho energie věnoval redakční práci. Byl duší rubriky „Úlohy a problémy“ v Časopise pro pěstování matematiky a přispěl do ní řadou otázek, na nichž si bystřili svůj um mnozí začínající matematici. Některé Maříkovy problémy jsou stále aktuální a zůstaly nerozřešeny dodnes. V letech 1957–1970 byl vedoucím redaktorem časopisu Czechoslovak Mathematical Journal. Kládl vysoké nároky na dokonalost textu a jako recenzent neúprosně vyžadoval přesné a srozumitelné zpracování příspěvků od začátečníků i od renomovaných autorů. Významný byl také jeho podíl při vydávání časopisu „Real Analysis Exchange“ v USA; později nám napsal: „Od r. 1982 jsem jedním ze dvou »managing editors« časopisu Real Analysis Exchange (RAE). Protože jsem zůstal v USA bez povolení čs. úřadů, měl jsem obavy, že by moje jméno mohlo způsobit nepřijemnosti přispěvatelům z Československa a užil jsem pseudonymu John Marshall. Po příznivém politickém vývoji v Československu se objevilo v RAE moje pravé jméno.“

Profesor Mařík se se obětavě a s nadšením věnoval především učitelské činnosti. Nesnášel mechanické aplikování nabílovaných vzorců, vedl studenty k důkladnému pochopení základních pojmů, k přemýšlivému postupu a přesnému vyjadřování. Jeho postoje

v zámoří zůstaly stejné jako v Čechách, jak dosvědčují pasáže z jeho dopisů.

Prosinec 1981: „Stále pedagogicky rostu. Uvědomuji si, že je spíše třeba vysvětlovat, co neplatí, než co platí. Tak učím, že $\ln(a/b)$ není $(\ln a)/(\ln b)$ atd.“

Říjen 1983: „Se studenty zápolím jako obvykle... Vysvětlím pojem zobrazení f množiny A do množiny B , vysvětlím, co je $f(S)$ pro $S \subset A$, vysvětlím, že funkce je zobrazení, ozřejmím definice příklady a dám domácí úkol: Pro $x \in \mathbb{R}$ buď $f(x) = 2x^2 + 7x$. Buď $A = [-2, 1]$. Najděte $f(A)$. Odpověď: $2A^2 + 7A$.“

Prosinec 1987: „Mluví se sice o reformě »kalkulusu«, ale pochybuji, že z toho pojde něco dobrého. Mám obavy, že se staré pověry nahradí novými (v souvislosti s kalkulatory apod.). Studenti se pokoušejí dokázat konvergenci řady (např. $\sum n!/10^n$) tím, že pomocí kalkulatoru sečtou prvních 5 členů apod.“

Z jeho dopisů jsme se dozvídali, že celé rodině se daří dobře, dcera úspěšně vystudovala ekonomii na Princeton University, získala titul PhD a spolu s manželem vyučuje na Temple University ve Filadelfii; šťastně oznamoval narození vnuka Daniela a vnučky Melanie, stále se zajímal o vývoj v Československu. Navštívit vlast mohl až v r. 1987 (a znovu — už za změněné politické situace — v r. 1991, kdy se zúčastnil konference na Slovensku, v Praze absolvoval besedu na katedře matematické analýzy MFF UK a přednesl přednášku jako host JČMF). Po návratu napsal v září 1987: „Vzpomínáme na svou starou vlast. Velmi nás těšilo vřelé přivítání, kterého se nám všude dostalo.“ V květnu 1992 se poprvé zmiňuje o zdravotních problémech, jejichž léčení není příliš úspěšné. Do časopisu Mathematica Bohemica posílá své poslední příspěvky — uveřejnění některých se bohužel už nedočkal.

J. Mařík byl obdařen vzácným matematickým nadáním, je autorem celé řady originálních výsledků. Jeho vědecké práce si zaslouží podrobnější rozbor, na který zde není dostatek prostoru. Seznam jeho publikací do r. 1990 je otištěn v Časopise pro pěst. mat. 115 (1980), 433–440; dodatek vyjde v Mathematica Bohemica v r. 1994.

Vzpomínáme na něho jako na korektního, spravedlivého učitele, poctivého člověka, upřímného přítele. Nebyl z těch, kdo hlásají takové přesvědčení, které jim za daných okolností přinese nejvíce výhod; čestně stál za svými názory i v konfliktních situacích, kdy mohl být postizen nepřízní mocných. Zanechal nám krom obsáhlého matematického díla a učitelského dědictví i významné lidské poselství.

Josef Král

ZEMŘELA YVONA COUFALOVÁ

1. března 1993 nás opustila RNDr. Yvona Coufalová, CSc., dlouholetá členka katedry matematiky Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Na katedru byla přijata jako úspěšná absolventka odborného studia matematiky Přírodovědecké fakulty UJEP v Brně v roce 1966.

Paní doktorka Coufalová se narodila v rodině významného brněnského matematika světové úrovně, profesora Otakara Borůvky. Mimořádné zaujetí pro studium matematiky a její zájem o pedagogickou práci, motivovaný též setkáními s předními představiteli matematického dění u nás i v zahraničí, ji předurčoval k dráze vysokoškolské učitelky.

Po nástupu na katedru se nespokojila s dosaženým stupněm vysokoškolského vzdělání, ale usilovala o další zvyšování své odborné úrovně. Ve vědecké práci byla zaměřena na algebru. Zabývala se studiem obecných algeber, teorií polynomů a uspořádaných množin. Výsledky studia polynomů na grupě permutací shrnula ve své rigorózní práci, kterou úspěšně obhájila v roce 1973. Na tuto práci navázala při zpracování kandidátské disertace. Zde shrnula výsledky týkající se počtu polynomiálních funkcí nad ohraničenými abelovskými grupami. Po úspěšné obhajobě v roce 1981 jí byla udělena vědecká hodnost kandidáta fyzikálně-matematických věd.

Ve spolupráci s kolegy z katedry a také s kolegy z Přírodovědecké fakulty UJEP v Brně se podílela na řešení výzkumných úkolů. Výsledky své práce uveřejňovala v odborných matematických časopisech a sbornících u nás i v zahraničí. Zveřejněná pojednání i její rukopisy pak poskytovaly podněty studentům pro jejich samostatnou tvůrčí činnost.

Pod jejím vedením se řada studentů úspěšně účastnila soutěží pořádaných v rámci SVOČ.

Pedagogické práci se paní doktorka Coufalová věnovala s velkým zaujetím, s citlivým až mateřským přístupem ke svěřeným studentům a s cílevědomou snahou připravit je co nejlépe pro jejich vlastní učitelské působení. Ve studiu učitelství vyučovala především algebru, ale též matematickou analýzu, analytickou geometrii a další disciplíny. Nemálo času věnovala doktorka Coufalová také přípravě a realizaci přednášek pro učitele matematiky. Přes zatížení rodinnými povinnostmi, mnoholetou obdivuhodnou péčí o svého otce, ochotně vykonávala další prospěšnou činnost na katedře, na fakultě i v brněnské pobočce Jednoty československých matematiků a fyziků. I v poslední době promýšlela řadu pracovních námětů do budoucna. Žel, nebylo jí již dopřáno je uskutečnit.

Naše uznání i dík si zaslouží nejen její odborná a pedagogická práce. Yvonka, jak jsme ji všichni oslovovali, byla pro nás milým a obětavým kamarádem a přítelem, který vždy dovedl podat pomocnou ruku. Ztratili jsme v ní vzácného a dobrého člověka.

Jan Chvalina, Marta Francová

VZPOMÍNKA NA MILOŠE JELÍNKU

Když jsem v únoru 1993 dostal od Miloše Jelínka opožděnou odpověď na novoroční blahopřání s omluvou, že ležel v nemocnici, nečekal jsem, že je to poslední list našeho vzájemného styku. V dubnu 1993 Miloš Jelínek zemřel ve věku nedožitých 83 let.

Fakta jeho plodného života byla už několikrát publikována, např. velmi podrobně v *Matematice a fyzice* ve škole č. 3, ročník 21, 1990/91 a není snad nutné je opakovat. Chci jen uvést několik osobních vzpomínek, které snad trochu dokreslí jeho osobnost.

Miloš Jelínek se podílel jako ústřední školní inspektor na založení československé Matematické olympiády a velmi se zasloužil o její rozvoj. Za jeho působení na MŠ proběhlo v roce 1953 usilovné (a od té doby už nikdy neopakované) vytvoření osnov matematiky, sepsání i vydání tzv. jedenáctiletkových učebnic v jediném roce pro všech jedenáct ročníků. Přes neuvěřitelnou časovou tíseň byly tyto učebnice dobře koordinovány jak MŠ,

tak skupinou odborných koordinátorů, kterou tvořili R. Zelinka, dr. K. Hruša, J. Vyšín a J. Holubář. Avšak tyto učebnice trpěly od té doby se neustále vracející „nemocí“ — nadměrností učiva. Miloš Jelínek však nechtěl, aby texty učebnic byly přebírány dogmaticky. Vzpomínám si na poučení, kterého se mi od něho dostalo: V té době jsem ve VÚP zpracovával tzv. Stati pro vyučování matematice v 6. ročníku, které korigovaly maximalistický obsah příslušné učebnice. Miloš s mými názory souhlasil a pověřil mne přednáškou o geometrii v 6. ročníku na probíhajících kurzech pro členy pedagogických sborů pro matematiku. Po první přednášce v Litomyšli mi však velmi vyčínil za závěr přednášky, v němž jsem uvedl ve Statích navržený časový rozvrh učiva po hodinách. Chtěl totiž, aby si každý učitel podle obecných pokynů sám učivo tvořivě rozvrhl.

Koncem padesátých a začátkem šedesátých let probíhaly četné diskuse o pojetí a obsahu osnov matematiky pro nově vznikající ZDŠ. Byl jsem tehdy navržen za hlavního autora učebnice *Geometrie pro 8. ročník*. Kritické připomínky mi „vynesly“ písemný protest VÚP proti mému jmenování. Miloš jej, jak mi sdělil, „zůradoval“ hosením do koše.

Na počátku šedesátých let byl Miloš Jelínek spolu s dr. Františkem Běloumou jedním z vedoucích realizátorů televizního kurzu matematiky z učiva ZDŠ. Tento kurz se vysílal živě a dodnes si vzpomínám na závěrečné „defilé“ autorů lekcí v závěrečném vysílání, ze kterého se zachovaly aspoň fotografie.

Miloš byl hlavním autorem učebnice *Algebry pro 8. ročník ZDŠ* z roku 1963. Na počátku šedesátých let přispěl velmi aktivně k zřízení pokusných škol s modernizačně pojatým vyučováním matematice a byl i při zrodu myšlenky zavést diferenciaci v 8. a 9. ročníku zřízením tzv. studijních a praktických tříd s použitím jednotných učebnic s doplňkovou sbírkou úloh pro studijní třídy. Nakonec byla tato diferenciace zakázána z ideologických důvodů, avšak *Sbírkou úloh z matematiky* pro 8., resp. 9. ročník (bez uvedení původního určení) se dočkaly velkého počtu vydání. Miloš Jelínek patřil k těm, kteří neviděli modernizaci školské matematiky jen v transformaci vědeckého pojetí dis-

ciplín, ale uplatňoval na základě sledování zahraniční literatury i hlediska pedagogická. To bylo do určité míry důvodem pro jeho působení v Pedagogickém ústavu J. A. Komenského ČSAV v letech 1963–65. V té době byl též vyslán tehdejšími ministrem školství Fr. Kahudou jako expert do Somálska, aby tam pomáhal upravit školský systém. Protože tehdy byly obdobné zájezdy do ciziny velmi vzácné, vždy jsme se těšili na schůzky s ním přinášející informace o světě.

Když pak Miloš Jelínek působil po roce 1965 jako expert UNESCO pro vyučování matematice v uprchlických palestinských školách na Středním východě, čekali jsme netrpělivě na každou z besed, kterou pořádal při dočasném návratu. Velmi zajímavě se vyvíjely jeho názory na středovýchodní situaci, které se vlivem délky pobytu neustále formovaly. Netradiční byly jeho pedagogické zkušenosti. Např. vytváření definic zcela jednoznačných pojmů jednoznačnými vlastnostmi se velmi přičilo duchu, ve kterém je psán korán: v něm nesmí být na téže stránce Bůh nazván dvakrát tímž jménem (tak vzniklo na sto pojmenování Boha).

Ačkoli mu bylo po návratu do Československa v roce 1972 nabízeno místo na MŠ, popř. v PÚJAK, odmítl a rozhodl se vložit své zkušenosti ze sedmiletého pobytu v cizině do brožurek, které pak vytvořily edici „Nové směry ve vyučování matematice“. První svazek však mohl vyjít až rok po ukončení jeho působení v UNESCO. V této devítisvazkové edici přistupoval k zavedení moderních matematických pojmů poněkud jinak, než bylo zvykem. Vycházel vždy z řady praktických situací, často kladně poznamenaných fyzikálním přístupem. V tomto směru se staly knížky uvedené edice (od svazku č. 1 *Množiny* po svazek č. 9 *Logické prvky ve školské matematice*) užitečnou pomocnou literaturou pro učitele. K práci pro UNESCO se později vrátil: sestavoval texty pro doškolení arabských učitelů matematiky.

Působení Miloše Jelínka v JČSMF, jejímž byl od roku 1965 čestným členem, by snadno vydalo na dlouhý článek. Vzpomeňme aspoň krátce na jeho boj za zachování JČSMF v době restrikcí společenských organizací v padesátých letech a na jeho působení ve funkci ústředního sekretáře JČSMF. Řadu let byl

předsedou pražské pobočky, dlouhou dobu působil v matematické pedagogické sekci a mimo jiné i v ediční a terminologické komisi, kde byl jeho podíl na zpracování *Názvů a značek školské matematiky* a *Slovníku školské matematiky* velmi podstatný.

Není pochyb o tom, že Miloš Jelínek svým působením a pracemi zanechal ve vyučování matematice u nás neopomenutelnou a užitečnou stopu.

Vlastimil Macháček

K SEDEMDESIATINÁM AKADEMIKA JÁNA JAKUBÍKA

Dňa 8. októbra 1993 oslávil svoje sedemdesiate narodeniny popredný slovenský matematik akademik Ján Jakubík.

Narodil sa v Dudinciach. Gymnázium vyštudoval v Banskej Štiavnici. V roku 1949 ukončil štúdium matematiky a fyziky na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Jeho prvým pôsobiskom bola Slovenská vysoká škola technická v Bratislave (1948–1952), potom pracoval na Vysokej škole technickej v Košiciach (1952–1985). Externe pôsobil aj na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ. Od roku 1985 je vedúcim Matematického ústavu SAV, dislokované pracovisko Košice.

Vedecké dielo akademika Jakubíka je rozsiahle (je autorom 147 vedeckých prác a spoluautorom 9 vedeckých prác publikovaných v domáciach a zahraničných matematických časopisoch), má širokú škálu zamerania (matematická analýza, teória grafov, univerzálna algebra, usporiadané štruktúry) a je hlboké dosiahnutými výsledkami. Hlavnou oblasťou jeho vedeckého záujmu je teória usporiadaných množín a usporiadaných grúp. S vedeckou činnosťou J. Jakubíka sa možno podrobnejšie oboznámiť prostredníctvom článkov v časopisoch *Czech. Math. Journal* a *Mathematica Slovaca* venovaných jeho šesťdesiatinám (*Czech. Math. J.* 33 (1983), 657–664; *Math. Slovaca* 33 (1983), 321–326) a sedemdesiatinám.

Popri vedeckej činnosti si hlboké uznanie zaslúži aj pedagogická práca J. Jakubíka. Jeho prednášky sa vždy vyznačovali presnou logickou výstavbou, precíznosťou a zrozumiteľnosťou. Tvorivý prístup bol taký výrazný, že poslucháči mali dojem, že poznatky

sú vytvárané priamo na prednáške. Absolventi fakúlt, na ktorých vyučoval, spomínajú s vďakou a uznaním na jeho prednášky, pre mnohých z nich sa stali vzorom.

Akademik Jakubík založil pred viac ako 30 rokmi v Košiciach algebraický seminár. Je to najmä jeho zásluha, že tento seminár beží bez prestávky dodnes, a že členovia tohto kolektívu, hoci pôsobia na rôznych matematických pracoviskách, si dobre rozumejú nielen v matematike, ale aj mimo nej. Väčšina z nich získala vedeckú hodnosť a aj ďalej vedecky rástla pod jeho vedením.

Okrem vedeckej a pedagogickej práce je treba vyzdvihnúť aj jeho činnosť na poli organizovania vedy na Slovensku a v Československu. Jej podstata spočíva v členstve vo viacerých vedeckých výboroch a komisiách Slovenskej a Československej akadémie vied, v redakčných radách časopisov.

Akademik Jakubík je pri osobných stretnutiach vzácnym spoločníkom. Všetci, ktorí ho poznajú, vážia si ho pre jeho rozvážnosť, citlivý a ľudský prístup.

Sedemdesiatiny zastihli akademika Jána Jakubíka v plnej tvorivej sile. Pri príležitosti životného jubilea mu želáme pevné zdravie, pohodu v osobnom živote a veľa ďalších úspechov vo vedeckej práci.

Za kolektív členov košického
algebraického seminára .

Judita Lihová

RNDr. MIROSLAV HORÁK

se práve dožíva 75 let. Vzpomínka na toto výročí nutí i k zamyslení nad plodným životom nášho jubilanta. Miroslav Horák se narodil 18. června 1919 v Praze v rodině státního úředníka. Po vystudování Masarykova státního reálného gymnázia v Křemencově ulici se zapsal na ČVUT v Praze. Uzavřením vysokých byl donucen pracovat v různých zaměstnáních. Po ukončení druhé světové války nastoupil jako učitel v Benešově nad Ploučnicí.

Rozhled i cit v přírodovědeckých disciplínách, jazykové znalosti a přirozená potřeba sebevzdělávání ho orientovaly k dalšímu studiu. Studium na fakultě přírodních věd Vysoké školy pedagogické v Praze zakončil kandidátským minimem a rigorózní zkouškou na MFF UK.

Od roku 1961 pracoval jako výrazná osobnost ve funkci vedoucího katedry fyziky Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem. Pozorně sledoval rozvoj fyziky, vychovával studenty i mladé učitele, citlivě upozorňoval na problémy, navazoval vědecké styky. Svou přirozenou autoritou měl pozitivní vliv na své okolí. Pro své demokratické postoje byl v roce

1971 z této funkce odvolán. V pedagogické činnosti se zaměřil na výuku optiky a didaktiky fyziky. Odborná činnost v didaktice fyziky vedla dr. Horáka i k práci v celostátní odborné skupině pro vědeckou práci v této oblasti.

Miroslav Horák vedl severočeskou pobočku JČSMF. Život pobočky za jeho vedení zaznamenal nebývalý rozmach. Přednášky, besedy, společné výlety a exkurze byly pro toto období samozřejmostí.

Vzpomínáme-li dnes na svého kolegu Mirka Horáka, nositele řady čestných uznání, dlouholetého funkcionáře ústecké pobočky JČSMF (a nyní opět jejího předsedu), vedoucího katedry fyziky, čestného člena JČSMF, obdivujeme se jeho iniciativě, širokému spektru zájmů, organizačním schopnostem.

Do dalších let přejeme našemu jubilatovi pevné zdraví a vytrvalost v další odborné práci a radost z úspěchů v práci pro Jednotu i v osobním životě.

Alois Vaněk

nové knihy

Milan Burša, Georgij Karský, Jan Kostecký: Dynamika umělých družic v tíhovém poli Země. Academia, Praha 1993. 264 stran, 1. vydání, ISBN 80-200-0176-X.

Vypuštění první umělé družice Země dne 4. října 1957 otevřelo novou éru ve výzkumech Země a sluneční soustavy. Do těchto výzkumů se hned od počátku zapojili i českoslovenští vědci.

Předkládaná učebnice představuje v české literatuře první ucelené knižní pojednání o základech dynamiky umělých družic Země a o metodách družicových výzkumů gravitačního pole Země. Kniha je věnována památce prof. E. Buchara z ČVUT v Praze, který vůbec jako první určil hodnotu pólového zploštění Země z dráhové analýzy prvních umělých družic Sputnik I a II. Význam této knihy pro studující astronomie, geofyziky a geodézie bude posouzen recenzenty v příslušných časopisech z těchto oborů; proto se soustředím na zhodnocení z hlediska širšího okruhu čtenářů, zejména fyziků a učitelů fyziky. Upozorním na úseky v knize, které by u takových čtenářů mohly vyvolávat některé nejasnosti.